

Nr 490

Av herr Eskilsson m. fl., *angående jordbrukets kapital- och skatteproblem.*

(Lika lydande med motion nr 799 i Andra kammaren)

Då riktlinjerna för den nya jordbrukspolitiken antogs av 1967 års riksdag var en av målsättningarna att underlätta jordbrukets rationalisering. Härvid kommer främst storleksrationalisering, specialisering och allmän effektivisering in i bilden. För detta krävs en mycket betydande kapitalinsats.

Riksdagsbeslutet 1967 innebar emellertid att jordbrukets kapitalfrågor endast togs upp till behandling till den del som de statliga kreditgarantierna kommer in i bilden. Något mera genomgripande grepp förekom inte i detta sammanhang. Departementschefen hänvisade till att då det gäller jordbrukets avskrivningsregler, ankommer det på chefen för finansdepartementet att framlägga förslag härom. Fastän jordbruksutredningen i sitt betänkande tagit upp frågan om jordbrukets kapitalproblem och även angett vissa riktlinjer för hur dessa skulle kunna lösas har något förslag ännu inte framlagts. Det synes oss nödvändigt att nu låta jordbrukets samlade kapitalproblem bli föremål för en allsidig översyn i syfte att få sådana ändringar till stånd att den önskvärda rationaliseringen inte försvåras.

Jordbrukets kapital situation belyses i viss mån av en specialutredning angående kapitalutvecklingen i svenska lantbruk (SOU 1964: 8). Av denna framgår att jordbrukets samlade kapitaltillgångar 1960 för jordbruk över 2 ha uppgick till i runt tal 19,6 miljarder kronor, då jordbruksfastigheterna värderats enligt taxeringsvärdet. Åtta år tidigare, år 1952, var summa tillgångar upptagna till ett värde av 14,6 miljarder kronor. Ökningen under denna tid utgjorde alltså 34,3 procent i löpande priser. Tar man emellertid hänsyn till penningvärdeförändringen under tiden 1952—1960 utgjorde ökningen endast 7,4 procent. Samtidigt beräknades jordbrukets totala skulder år 1952 till 4,2 miljarder och 1960 till 5,8 miljarder kronor. Inflationens inverkan på kapitalutvecklingen inom jordbruket framstår vid denna jämförelse som ett stort problem.

De här angivna siffrorna visar ett ganska betydande kapital inom jordbruksnäringen. Men om man slår ut det på ett genomsnitt för samtliga jordbrukare, utgör det dock inte mer än ca 75 000 à 80 000 kronor per företag. Inom jordbruksutredningen företogs en utredning »Det svenska

lantbrukets effektiviseringsvägar» (SOU 1963:68) för att klarlägga vart jordbrukets effektivisering leder och vilka kapitalbehov som blir aktuella i sammanhanget. Där heter det bl. a.:

En storleksrationalisering inom lantbruket kräver väsentligt ökade kapitalinsatser per företag. I de organisationsformer som utarbetats i undersökningen uppgår medelinvesteringarna vid kreaturslös drift till 500 000—1 500 000 kr. i södra Sverige och till 300 000—800 000 kr. i mellersta Sverige, varvid investeringarna per man ligger mellan 200 000—400 000 kr. En betydande del av dessa kapitalbelopp utgöres dock av investeringar i fastigheter. Vid mjölkproduktion blir kapitalbehovet mindre vid samma arbetsstyrka, dvs. 300 000—1 000 000 resp. 200 000—600 000 kr. I norra Sverige, där fastighetspriserna är lägre, faller medelinvesteringarna per företag till 200 000—500 000 kr. Även vid specialiserad djurhållning blir kapitalbehovet högt och kan lätt uppgå till 150 000—300 000 kr. per man.

Av citatet framgår att jordbruket är och kommer i allt högre grad att bli en mycket kapitalkrävande näring, där andra näringar sällan uppvisar ett tillnärmelsevis lika stort kapitalbehov per årssysselsatt. En stor del av detta kapital är bundet i själva fastigheten. Den pågående inflationen ställer ständigt ökade krav på jordbrukets kapitalförsörjning men skapar också ur såväl förmögenhets- som arvsbeskattningsynpunkt en hämmande inverkan på den önskvärda utvecklingen inom näringen. Detta är ett problem av såväl kortvarig som långvarig natur. Ökad specialisering för som regel med sig ökade likviditetsproblem både för den specialiserade växtodlingen och för djurskötseln. Då det gäller växtodlingen utgör skördeskadskyddet i dess nuvarande form endast ett begränsat och osäkert skydd. Många företag arbetar i dag med för små rörelsemedel och tar därigenom stora risker samtidigt som de tvingas använda alltför dyra varukrediter.

Växlingarna inom jordbruket på grund av vädrets inverkan på skörden medför ofta ojämna inkomster. Aktuella exempel härpå finns t. ex. för jordbrukare i Mellansverige, där skörden 1966 uppgick till endast hälften av 1967 års skörd. Detta skapar problem som måste beaktas då jordbrukets likviditetsproblem diskuteras.

År 1954 infördes s. k. skogskonton varvid möjlighet gavs till utjämning av beskattningen för intäkt av skogsbruk mellan olika år. Att denna möjlighet har varit till stor nytta för skogsbruket framgår av att år 1964 inte mindre än 62 000 sådana konton fanns upprättade. Det framstår nu som önskvärt att även jordbruket får liknande möjligheter för att uppnå en jämnare beskattning mellan olika inkomstår. Den rätt till förlustutjämning som genomfördes för många år sedan är i detta avseende inte till fyllest. Den bör antingen kompletteras med fullständig förlust- och vinstutjämning eller en lagfäst rätt till jordbrukskonto liknande skogskontot. Ett speciellt problem i detta sammanhang är att de skördeskadeersättningar som faller ut genom skördeskadskyddet inte kommer att läggas till inkomsterna under det år skördeskadorna uppstår utan först året därefter.

Härvid uppstår det orimliga förhållandet att ojämnheter i skördarna och dess inverkan på inkomsterna ytterligare kan accentueras till förfång för en rättvis och jämn beskattning.

Betraktar man de mera långsiktiga aspekterna på jordbrukets kapitalproblem framstår de nuvarande skattereglerna som helt otidsenliga. I mars 1963 framlade skattelagssakkunniga ett förslag till ändrade bestämmelser om avdrag för värdeminskning på jordbrukets driftbyggnader. Ändringsförslaget avsåg anvisningar till 22 § kommunalskattelagen den 28 september 1928. Skattelagssakkunniga föreslog härvid bl. a., att vid beskattningen skall sådana omständigheter beaktas som att byggnadens ekonomiska varaktighetstid kan antagas komma att röna inflytande av framtida rationaliseringar, förändringar med hänsyn till teknikens utveckling, omläggning av verksamheten m. m. Något förslag i anledning härav har ännu inte framlagts för riksdagen. Enligt vår uppfattning hämmar de nuvarande avskrivningsreglerna i mycket hög grad rationaliseringen inom jordbruket, främst då det gäller att uppföra rationella ekonomibygnader. Nya bestämmelser som anknyter till det av skattelagssakkunniga framlagda förslaget skulle få en i hög grad rationaliseringsbefrämjande verkan. Det är därför angeläget att förslag till ändring av anvisningarna till kommunalskattelagens 22 § snarast genomförs.

En betydande eftersläpning föreligger beträffande byggnadsverksamheten inom jordbruket. Sedan nu riktlinjer för jordbrukets rationalisering beslutats av riksdagen, har emellertid vissa frågeställningar klarnat beträffande rationaliseringseffekterna inom näringen. En nyligen företagen undersökning av lantbrukshögskolan visar att enbart i ekonomibygnader skulle behöva investeras 5—6 miljarder kronor i nuvarande penningvärde under en relativt kort tidrymd. Skall en sådan önskvärd rationalisering kunna genomföras, måste såväl kapitalanskaffningen som avskrivningsreglerna för byggnader snabbt tagas upp till analys och prövning.

Som framgår av det sagda är rationella jordbruksföretag i mycket hög grad kapitalkrävande. Detta skapar speciella problem vid generationsskiften då företaget enligt gällande bestämmelser blir föremål för arvsbeskattning. I takt med penningvärdeförsämringen och en ökad strukturrationalisering kommer dessa problem att bli allt svårare att lösa om inte en ändring görs i nu gällande bestämmelser. Det torde vara ett allmänt önskemål att jordbruksföretaget som sådant även vid ett generationsskifte kan fortsätta att arbeta utan att svårartade likviditetsproblem därvid uppstår. Även i framtiden torde familjejordbruket ha många mycket påtagliga fördelar, varför denna företagsform bör ges möjlighet att bestå. Det torde därför vara nödvändigt att finna nya och förenklade former för att lösa de här angivna problemen och möjliggöra en sund utveckling av jordbruksföretagen i vårt land, vilket i längden kommer att bli till båtnad för såväl företagare som konsumenter.

De problem och frågeställningar som anförts i denna motion och de försök till lösningar som här antytts måste nu bli föremål för en snar översyn.

Med stöd av det anförda får vi därför föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en allsidig utredning om jordbrukets kapital- och skatteproblem i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1968

Carl Eskilsson (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

Nr 491

Av herr Karlsson, Helge, m. fl., om statsbidraget till Jägarnas riksförbund.

(Lika lydande med motion nr 624 i Andra kammaren)

Stockholm den 25 januari 1968

Helge Karlsson (s)

Nils Hjorth (s)

Sigurd Lundin (s)

Torsten Hansson (s)